

moll i solitari. La lluna enllumenava de tendror el seu pàlpit amorós i furtiu. Era una veritable fusió panteïsta, edènica i sublimadora.

La resta de l'any Torroella oblidava el mar i l'Estartit. Allí només restaven uns pocs mariners, ben contats. La vida, per contra, era el poble, el riu, les seves hortes i camps de conreu, les botigues i els serveis. Uns pocs no treballaven mai. Eren els senyors. Els hi venia de classe i d'herència. La casa de pedra picada, els finestrals enormes de cortinatge brodat, la fredor hieràtica interior, la distanciació a la mirada, l'escut o l'any de construcció sobre la llinda, un ordre meticulós en els detalls eren les seves prerrogatives. Tenien la seva hora de passeig, a cavall o a peu, la seva tertúlia i taula al cafè normalment a can Sidro a la plaça. Veien passar el temps i els aconteixements amb una certa impassibilitat. Qualsevol canvi era un enervament.

Els serveis (estraperlo inclòs) i el camp eren l'estructura econòmica bàsica per a la majoria de gent. Nosaltres, els vaillets, vivíem el nostre món. La família, l'escola i el carrer eren el nostre centre. I de tot aquest conjunt el més viu i esperitat fou el

carrer. Allà coneguèrem l'impuls de viure, la diversitat existent o latent i l'afany humà de fer o de ser. Jugàvem amb quatre parracs, intercanviàvem col·leccions de "cromos", contàvem històries i la nostra orella anava captant la conversa dels adults i la roent característica de l'isolament i pobretalla del moment.

De Torroella destacava l'estretor dels carrers, la penombra de l'aire que hi covava, la grisor i la fredor o escalfor de la pedra segons l'estació, el tragí del carrer d'Ullà, especialment els festius i el dilluns, dia del mercat. Però hi havia, sobretot, dos espais molt centrals, d'arquitectura solemne, noble i gràvida. Eren -i són encara, per sort- la Plaça de la Vila, un espai recollit i empedrat, d'arcades feixugues i corbes dolces, amb la silueta antiga de l'església de Sant Antoni i el seu rellotge que marca l'hora oficial de la vila i la plaça-passeig de l'església que junta la sumptuositat vertical del daurat net i precís de l'església parroquial de Sant Genís amb l'esplendor de la pedra grisa lluent i els jardins de la casa comtal. A l'hivern eren els dos nostres llocs preferits de joc, mentre bufava el vent i el fred punyia invasiu fins els últims racons. Però, els

nostres salts treien l'energia necessària per a vèncer les inclemències del fred. A la tardor, la caiguda de les fulles dels plàtans creava un espai moll i daurat, de catifa suau i enjogassada, sobre la brutor i polseguera del terra rogenic.

A l'estiu, fugíem de l'escalfor de la pedra i fèiem escapades vers el riu, bé fos a la resclosa, vora el pont de pedra, d'on sempre érem foragitats pel guarda de forma irada, cridanera i extemporània, o, més lliurement, fèiem el camí del safareig públic. Al passar per davant vèiem les dones repicar contra el pedrís la roba de la bugada. La seva mirada múltiple i indagatòria resseguia atentament els nostres moviments. Després continuaven la seva xerrameca. Sentíem també el mall poderós immediat del ferrer i la crispació llampegant del foc inundava de claror el forn. L'última casa, a la dreta, era de pagès amb un pati sempre ple d'aviram, gossos, conills, gats mandrosos, lladrucs... Fins al riu les vores eren delimitades per l'arbrat vigorós i unes grosses sèquies plenes de bardisses. Caminàvem sota la protecció del celatge tens i dimensionat i ens cobria la frescor vegetal. Al costat, ben dibuixades, s'estenien les peces d'horta, amb la gravetat lineal dels xiprers protectors de les ventades del nord. Tot eren regalims d'aigua fresca. El camí s'acabava en el riu, ple d'àlbers, pollancre, plàtans i canyissers. Entre les pedres del fons l'aigua fluïa en rajolins nets, inquietos i sonors. El centre del riu tenia una corrent plena i pausada, d'escolliment imperceptible. El peixos mostraven moviments estremeïts, vigilants, plens d'energia i color. Tot era net, pur, selvàtic, apartat, lliure. Podíeu banyar-vos, pescar, saltar, cantar, jugar, somiar... envoltats d'una simfonia inèdita, espontània, variant de sons i de colors naturals. Teníeu un paradís al vostre abast. I no era simplement un somni d'infància. Era la complexitat i la veritat del moment. ■

